

UDK: 654+614.8

ЗНАЧАЈ УСПОСТАВЉАЊА СИСТЕМА ХИТНИХ ПОЗИВА 112 С ЦИЉЕМ ПРАВОВРЕМЕНОГ ОДЗИВА ХИТНИХ СЛУЖБИ У СЛУЧАЈУ НАСТАНКА САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ

Валентина Мандић¹ и Александар Мандић²

Резиме: Повећање безбједности друмског саобраћаја је незаобилазно и увијек актуелно питање политике сваке државе. Поред примарног циља, који се огледа у смањењу броја саобраћајних незгода кроз побољшање мјера активне безбједности, подједнако се пажња треба усмјерити ка ублажавању посљедица саобраћајних незгода кроз побољшање ефикасности одзива и дјеловања хитних служби по пријави незгоде. Чињеница да исходи саобраћајних незгода у великој мјери зависе од правовременог одзива хитних служби и предузетих активности, повлачи за собом потребу што ефикаснијег увезивања свих служби спашавања, што се у великој мјери може постићи увођењем јединственог система хитних позива – 112, који је у БиХ дефинисан оквирним Законом о заштити и спашавању људи и материјалних добара, а уједно представља и један од приоритета када је у питању провођење Глобалног плана деценије акције безбједности саобраћаја на путевима (2011 - 2020).

Кључне ријечи - безбједност саобраћаја, саобраћајне незгоде, систем хитних позива.

1. УВОД

Смртни случајеви на путевима највише доприносе превременој смрти широм свијета. Годишње на путевима смртно страда 1,3 милиона лица, а преко 50 милиона људи остане трајно непокретно или задобије повреде, што посебно долази до изражаја у неразвијеним земљама или земљама у развоју. Упркос превентивним и другим мјерама које се предузимају с циљем смањења броја саобраћајних незгода, ризик од њиховог настанка се не може у потпуности избјећи. У том случају је потребно координисати активности које ће допринјети ублажавању посљедица саобраћајних незгода. Овдје главну улогу преузимају хитне службе спашавања, а један од предуслова за њихову успјешну координацију је успостављање и функционисање јединственог европског броја, односно система хитних позива - 112.

Недостатак система хитних позива у БиХ се првенствено огледа у непостојању обједињене службе за пријаву инцидентних ситуација на вишем нивоу, која би након примљеног позива ангажовала све релевантне службе спашавања и координисала њихов рад на терену. Постојећи систем хитних позива је сведен до најнижег нивоа у организационом смислу, гдје позив за пријаву хитне ситуације у највећем броју случајева завршава у локалној служби хитне помоћи, станици полиције или ватрогасној служби.

Узимајући у обзир значај правовременог одзива хитних служби у случају настанка саобраћајне незгоде, овај рад има за циљ да дефинише начин функционисања система хитних позива у инцидентним ситуацијама те укаже на значај његовог легислативног и функционалног унапређења, чиме ће се допринјети смањењу смртних исхода и смањењу тежине повреда у саобраћајним незгодама.

¹ Валентина Мандић, дипл.инж.саобраћаја, саобраћајни инспектор, Републичка управа за инспекцијске послове, Подручно одјељење Источно Сарајево, Ул. Сердар Јанка Вукотића 1, Пале, е-маил: v.mandic@inspektorat.vladars.net

² Александар Мандић, дипл.инж.електротехнике, шеф Оперативно-комуникацијског центра БиХ-112, Министарство безбједности БиХ, Ул. Трг БиХ 1, Сарајево, е-маил: aleksandar.mandic@msb.gov.ba

2. ЗНАЧАЈ ПРАВОВРЕМЕНОГ ОДЗИВА ХИТНИХ СЛУЖБИ ПРИЛИКОМ НАСТАНКА САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ

Саобраћајне незгоде су препознате широм свијета као глобални, здравствени, друштвени и економски проблем. Међутим, чињеница је да се ризик при кретању возилима по саобраћајницама не може избјећи. Он је увијек присутан, а врло често се манифестује кроз нежељен и прије свега, непредвиђен догађај – саобраћајну незгоду. Саобраћајне незгоде треба настојати спријечити по било коју цијену, али када већ до ње дође, што није ријетка појава на нашим путевима, од посебног је значаја одзив хитних служби и предузимање активности које ће допринјети спашавању живота и ублажавању посљедица саобраћајне незгоде. Из тог разлога, природа посла хитних служби захтијева брзо одлучивање, ефикасно спровођење одлука са беспријекорном координацијом, ефикасном комуникацијом и дијељењем информација са свим осталим службама које могу пружити подршку у таквим ситуацијама. У том случају, брз и адекватан одзив хитних служби захтијева сараднички контекст са узајамном подршком и проактивним ангажовањем, уз једнозначан одговор и ефикасну координацију свих потребних активности.

Одзив хитних служби при настанку саобраћајних незгода мора бити високо координисан, а размјена информација остварена у реалном времену, без „изгубљених секунди“ које су драгоцене. Врло често се драгоцене секунде троше на лоцирање саобраћајне незгоде, координисање између служби спашавања (полиција, хитна помоћ, ватрогасци, ауто-мото клубови, цивилна заштита, горске службе спашавања и слично) те спашавање повријеђених заробљених у возилу, посебно код тешких саобраћајних незгода. Хитне службе и спасилачки тимови се сусрећу са низом изазова на терену, тако да су им потребне тачне и брзе информације о свим битним елементима, како би се чак и прије доласка на лице мјеста упознали са проблемом те на вријеме одредили најбољи и најбржи приступ рјешавању проблема.

Број смртно страдалих лица у саобраћајним незгодама као посљедице неправовременог одзива хитне службе је готово немогуће тачно утврдити. Такође, подаци о броју остварених позива према хитним службама се јако тешко прибављају, имајући у виду чињеницу да је потребно остварити контакт са министарствима унутрашњих послова и здравства.

2.1. Унапређење активности и координације хитних служби у складу са Глобалним планом Деценије акције за безбједност саобраћаја на путевима (период 2011-2020)

По својој функционалној орјентацији, ефективна комуникацијска интероперабилност хитних служби може означавати нешто што зовемо „разлика између живота и смрти“, јер неадекватна и непоуздана комуникација знатно смањује успјешност оперативног дјеловања хитних служби у погледу збрињавања приликом настанка саобраћајне незгоде (Бањанин и Ружин, 2007:44). Када су у питању хитне службе и њихове активности које су од посебног значаја у овом смислу, међу важнијим су:

а) Хитна медицинска помоћ:

- Посматрање и визуелно идентификовање ситуационе комплексности – одређивање приоритета извлачења жртава према тежини повреда и учествовање у њиховом извлачењу;
- Извођење енергичног медицинског третмана – оптимално на лицу мјеста;
- Одлучивање о приоритету, начину, врсти, средствима и дестинацији транспортовања повријеђених.

б) Ватрогасна служба:

- Спашавање људи заробљених у олупинама превозних средстава;
- Спашавање имовине захваћене инцидентом.

в) Полиција:

- Координисање свих активности на и око мјеста догађаја, а спашавање живота и безбједност локације су приоритети;
- Одређивање и организовање активности на мјесту саобраћајне незгоде за возила и опрему спасилачких екипа;

- Провођење мјера прикупљања, евиденције, заштите и ускладиштења доказног материјала за идентификацију жртава саобраћајне незгоде и утврђивање начина настанка и узрочника исте;
- Обезбјеђење коридора за кретање возила и избор алтернативних путева за приступ и евакуацију;
- Обезбјеђење истражних органа у изналагању трагова и узрочника саобраћајне незгоде;
- Информисање медија, породица и грађана о жртвама саобраћајне незгоде, о току спасилачких акција, превентивним и упозоравајућим мјерама.

Уједињене нације, Свјетска здравствена организација, Глобално партнерство за безбједност саобраћаја, Свјетска банка и друге веома важне институције припремиле су низ докумената (резолуција, директива, планова, стратегија и препорука) чији је циљ смањивање страдања на путевима широм свијета, а посебно у земљама у развоју. Босна и Херцеговина је, заједно са осталим земљама чланицама Уједињених нација, прихватила низ Резолуција Скупштине УН о безбједности саобраћаја, међу којима је посебно актуелна Резолуција А/RES/64/255, од 10. маја 2010. године. Ова резолуција утврђује Деценију акције за безбједност саобраћаја на путевима (период 2011-2020). Свјетска здравствена организација (WHO) је припремила Глобални план Деценије акције за безбједност на путевима који је одредио пет стубова безбједности саобраћаја. Босна и Херцеговина је потписник Московске декларације о безбједности саобраћаја (Москва, 2009) којом се обавезала да ће да подржи међународне мјере на смањењу страдања у саобраћају, фокусирањем на пет најважнијих стубова и то:

- Управљање безбједношћу саобраћаја;
- Безбједнији путеви и кретање;
- Безбједнија возила;
- Безбједнији учесници у саобраћају;
- Збрињавање након незгоде.

Збрињавање након саобраћајне незгоде, као пети стуб Глобалног плана, подразумијева низ активности хитних служби и њихову међусобну координацију с циљем њиховог правовременог одзива, при чему је приоритетно:

- Унаприједити системе хитних служби;
- Успоставити систем и увести јединствен број за хитне позиве - 112;
- Повећати сарадњу/заједничке обуке особља служби хитне медицинске помоћи и спасилачких служби/ватрогасаца и саобраћајне полиције;
- Обезбиједити да здравствени сектор буде проактиван у безбједности саобраћаја на путевима;
- Прикупљати податке и статистику хитних служби те пратити све активности с циљем сталног унапређења рада.

2.2. Координација и интероперабилност хитних служби

Циљ интероперабилне комуникације је стварање јединственог комуникационог система који омогућава интеграцију активности у јединствену хитну мултислужбу у којој се укрштају мултидисциплинарне службе, при чему свака од њих реагује у складу са својим надлежностима приликом одзива на критичне догађаје или инциденте. Координација служби спашавања представља један од пресудних фактора за што бољу организацију приликом спашавања повријеђених особа.

Један од предуслова за успјешну координацију спасилачких служби је успостављање и функционисање јединственог европског броја за хитне случајеве 112. Број 112 би требало да интегрише све спасилачке службе: полицију, ватрогасце, хитну помоћ, службе потраге и спашавања те цивилну заштиту (Слика 1). У неким земљама Европске уније полицијске структуре су изузете из система 112, али је оператеру који заприма позив остављена могућност да укључи полицију у разговор путем телеконференције, уколико се за тим укаже потреба. У већини земаља, у којима је уведен јединствени број 112, дежурне јавне службе полиције, хитне медицинске помоћи и ватрогасаца су задржале свој посебан број диспечерског центра (Табела 1.), али постоје и примјери гдје је то све обједињено.

Слика 1. Координација хитних служби увођењем система 112

Након успостављања овог система, посебно важно је промовисање броја 112 као јединственог броја за све хитне позиве на нивоу цијеле Европе. Информација да се позивом на број 112 у земљама чланицама ЕУ може затражити помоћ без територијалног ограничења у ситуацијама животне угрожености, од кључног је значаја за безбједност свих грађана.

Табела 1. Бројеви телефона хитних служби које се активирају при позиву у случају настанка саобраћајне незгоде

Служба	Полиција	Ватрогасци	Хитна помоћ	Јединствена служба
Држава				
Аустрија	133	122	144	112
Белгија	101	100	100	112
Француска	17	18	15	112
Грчка	100	199	166	112
Италија	112	115	118	112
Шпанија	091	080	061	112
Чешка	158	150	155	112
Словенија	113	112	112	112
Хрватска	192	193	194	112
БИХ	122	123	124	Нема
Македонија	192	193	194	112
Србија	192	193	194	1985

3. УСПОСТАВЉАЊЕ СИСТЕМА ХИТНИХ ПОЗИВА 112

Чињеница да исходи саобраћајних незгода зависе од правовременог одзива хитних служби и предузетих активности, повлачи за собом потребу што ефикаснијег увезивања свих служби спашавања, што се у великој мјери може постићи увођењем јединственог система хитних позива – 112. Број 112 је јединствени број за хитне случајеве, прихваћен од стране свих чланица ЕУ, дефинисан од стране ЕУ одлуком ЕЕС и као такав је бесплатан, без обзира о којем мобилном или фиксном телефонском оператеру се ради.

3.1. Легислативни оквир

Када је у питању легислативни оквир који уређује ову област у Европској унији, најважнији правни акти су:

- Директива 91/396/ЕЕС³ од 29. јуна 1991. године која представља одлуку којом се уводи јединствени број за хитне случајеве 112;
- Директиве 98/10/ЕЕС и 2002/22/ЕС које регулишу технички и правни аспект позива на број 112 (могућност бесплатног позива, обавезу позиционирања позиваоца, могућност позивања 112 у случајевима искључења претплатника због неплаћања телефонског рачуна, итд.).

³ Council Decision of 29. July 1991. on the introduction of a single European emergency call number, 91/396/EEC – “SOS emergency call”

На основу члана IV. 4. а), Устава Босне и Херцеговине, на 28. сједници Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, одржаној 29. априла 2008. године и на 17. сједници Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, одржаној 15. маја 2008. године, усвојен је Оквирни закон о заштити и спашавању људи и материјалних добара од природних или других несрећа у Босни и Херцеговини.

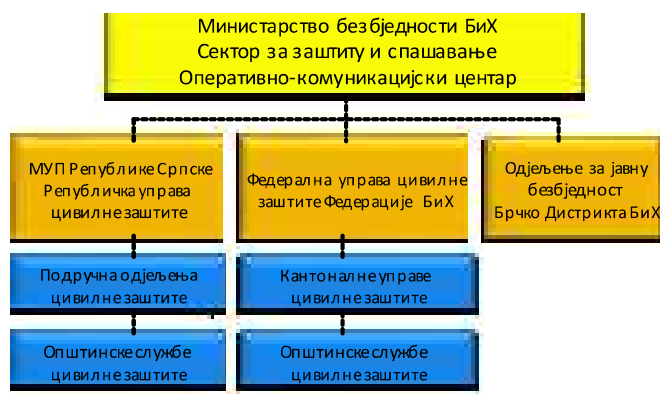
Чланом 14. Оквирног закона, Министарство безбједности БиХ се, поред обављања стручних и других послова из области заштите и спашавања, обавезује да изради и предложи акт о формирању Оперативно-комуникацијског центра БиХ-112, као и да изради и предложи Савјету министара БиХ начин организације, услове и начин функционисања Оперативно-комуникацијског центра БиХ-112 те начин достављања и дистрибуције података.

Чланом 18. Оквирног закона предвиђено је увођење јединственог европског броја за хитне ситуације - 112, затим успостављање Оперативно-комуникацијског центра БиХ-112, као и његово функционално увезивање са оперативним центрима других институција и органа Босне и Херцеговине те центрима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

3.2. Систем хитних позива - 112 у БиХ

У Босни и Херцеговини је оквирним Законом о заштити и спашавању људи и материјалних добара дефинисан систем хитних позива 112 који подразумјева један или више диспечерских центара који примају хитне позиве, обрађују податке и врше координацију са хитним службама. Међутим, до данас овај систем није постао функционалан у правом смислу, из разлога што није извршено законско дефинисање европског броја за хитне ситуације 112, као једног од бројева за пријаву хитних ситуација, поред постојећих бројева полиције (122), ватрогасних јединица (123), хитне помоћи (124), цивилне заштите (121) и Ауто-мото савеза (1282, 1285 и 1288). Јединствени европски број за хитне ситуације 112 је предвиђен Нацртом закона о електронским комуникацијама из јула 2014. године, који до тренутка закључења овог рада није прошао законски прописане процедуре усвајања. Тренутно важећи Закон о комуникацијама из 2003. године, као ни његове измјене и допуне, не третира проблематику јединственог европског броја за хитне ситуације 112. Од стране Савјета регулаторне агенције за комуникације Босне и Херцеговине, на сједници одржаној дана 18.12.2008. године, усвојено је Правило 38/2008 које обрађује тематику плана бројева за телефонске услуге у БиХ. Чланом 11. став 1. наведеног Правила, број 112 је резервисан као стандардни број за хитне службе у БиХ, док се ставом 2. одређује намјена, начин кориштења и посебне обавезе оператера јавне телефонске мреже у вези са употребом броја 112, које морају бити уређене у складу са Оквирним законом о заштити и спашавању, као и прописима донесеним на основу тог Закона.

У наставку је дат шематски приказ система заштите и спашавања у БиХ у односу на који ће се направити и функционални модел система 112.

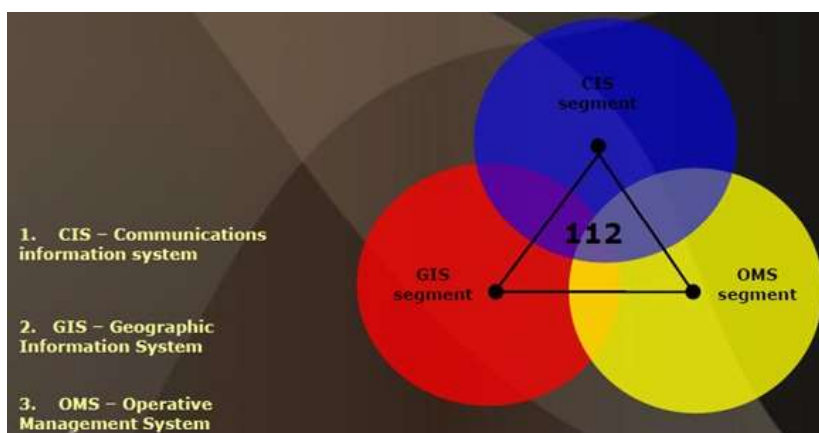

Слика 2. Шематски приказ система заштите и спашавања у БиХ

Узимајући у обзир структуру система заштите и спашавања, потребно је осмислити функционалан систем пријема и обраде хитних позива те активације одговарајућих служби за хитне случајеве. Овакав систем мора бити изузетно функционалан, да омогући оператеру који заприма позив довољан број информација (поред оних које добије од позиваоца), а све у циљу што брже активације

ресурса система заштите и спашавања и скраћења времена од тренутка пријема позива, до тренутка доласка хитне службе на одговарајућу локацију.

На слици 3. приказани су основни подсистеми система 112, односно било којег система хитних позива уопште. Комуникационо-информациони подсистем је почетни и најважнији дио комплетног система. Преко њега се заприма хитни позив те на тај начин представља спону између позиваоца и хитне службе. Оперативно-управљачки подсистем је апликативни систем кроз који се врши уношење података о случају, распоређују ресурси система спашавања и врше анализе случаја. Географско-информациони подсистем представља дио система који омогућава визуелизацију локације позиваоца хитне службе на географској карти, као и распоређених ресурса на терену, што омогућава лакши и бржи долазак екипа хитних служби на тражену локацију те ефикасније вођење цијеле операције. Ово је нарочито важно у случају да позиваоц није у могућности да одреди своју локацију, као и за возила са eCall системом, гдје оператер нема комуникацију са унесрећеним лицем, већ само добија податке о локацији возила путем GSM система. За употребу система лоцирања позиваоца неопходно је, поред техничких, створити и легислативне предуслове, имајући у виду чињеницу да познавање локације неког лица може потенцијално значити злоупотребу таквих података.

Слика 3. Кључни подсистеми система 112

Пракса у неким земљама ЕУ је да се гради један оперативни центар на територији на којој станује око 500.000 становника, најчешће у оквиру једне административно-управне јединице (регије, града, општине). У одговору на хитну ситуацију користе се прво ресурси локалне заједнице (полиција, хитна помоћ, ватрогасне јединице, цивилна заштита) на чијој се територији дешава наведена ситуација која захтијева хитно реаговање. Уколико та ситуација превазилази расположиве ресурсе локалне заједнице из било ког разлога (бројно или специјалистички), постоји могућност ангажовања додатних капацитета из друге локалне заједнице или са виших нивоа организације система.

Поред усавршавања легислативног оквира као предуслова за успостављање система хитних позива 112, неопходно је сљедеће:

- Проналажење финансијских средства за реализацију пројекта;
- Израда студије изводљивости;
- Потписивање споразума са телеком оператерима;
- Потписивање споразума/уговора за међусобно повезивање 112 центара;
- Расписивање тендера за извођење радова и избор имплементатора;
- Израда анализа материјално-техничких средстава и обезбеђење људских ресурса.

4. УСПОСТАВЉАЊЕ СИСТЕМА ХИТНИХ ПОЗИВА 112 КАО ПРЕДУСЛОВА ЗА УВОЂЕЊЕ ECALL СИСТЕМА

Emergency call (eCall – хитни позив) је назив за европску иницијативу која има за циљ повећање безбједности у друмском саобраћају активирањем телекомуникацијске услуге аутоматских хитних позива у случају саобраћајне незгоде. Овај систем, који је званично дефинисан као „Паневропски аутоматски хитни позивни систем у возилима“, укључује уградњу уређаја у возило који комбинује

GSM и GPS функцију те у случају незгоде, на основу сигнала сензора судара и активације зрачних јастука, аутоматски шаље хитни позив на број 112. GPS модул уређаја прикупља информације о положају возила и шаље их путем GSM модула локалном диспечерском центру за хитне случајеве. Уређај, осим преноса података о локацији возила и активацији зрачних јастука, треба да посједује функцију која омогућава комуникацију диспечера са унесрећенима у возилу.

4.1. Циљеви ЕУ у погледу имплементације eCall система

Мотивација за увођење eCall система јесте смањење посљедица саобраћајних незгода у ЕУ. Према неким процјенама, употреба eCall система би скратила вријеме одзива хитних служби за више од 40 % у урбаним, а за 50 % у руралним подручјима, чиме би на годишњем нивоу у ЕУ било могуће спасити животе 2.500 људи и уштедјети 26 милијарди €. Циљ је био да од 2015. године, у потпуности развијен и тестиран, систем буде имплементиран на сва новопроизведена путничка и лака доставна возила те да иста имају уграђен уређај који ће се аутоматски активирати и обавијестити хитне службе у случају саобраћајне незгоде. Пuna примјена eCall система захтјева сарадњу јавних служби, аутомобилских компанија и оператора мобилне телефоније те усклађеност eCall система свих чланица ЕУ. Примјера ради, eCall систем у возилу које долази из Њемачке и које учествује у саобраћајној незгоди у Италији, треба да је у могућности да пошаље хитни позив 112 локалном диспечерском центру у Италији како би се, што је могуће прије, пружила помоћ унесрећеним лицима. Из тих разлога, Европска комисија је 2010. године покренула HeERO⁴ пројекат с циљем припреме за увођење eCall система. Овај пројекат треба да развије и тестира, како eCall уређаје, тако и комплетан систем усклађивања eCall система између чланица ЕУ. Пројекат се проводи у девет европских земаља и то: Грчкој, Њемачкој, Холандији, Финској, Шведској, Чешкој Републици, Италији, Румунији и Хрватској. Наведени пројекат у БиХ почеће са имплементацијом у скорије вријеме и то приступањем пројекту HeERO.

Систем eCall-а омогућава универзалан начин тражења и организовања помоћи у хитним ситуацијама на нивоу цијеле Европе, што би као резултат требало имати спашавање људских живота, кроз бржу и ефикаснију реакцију хитних служби спашавања. Обзиром да је у БиХ јединствени број за хитне случајеве још увијек "на чекању", потребно је предузети све неопходне мјере које би омогућиле увођење броја 112 за хитне случајеве у што скорије вријеме, како би возила са уграђеним системом eCall могла користити наведену услугу и на цијелој територији Републике Српске, Федерације БиХ те Брчко Дистрикта БиХ.

4.2. Опције политике у функцији имплементације eCall система у ЕУ

Три опције политике, које је Европска комисија предложила са циљем да се „убрза“ пuna имплементација eCall система су:

1. Без акција ЕУ - Ова опција подразумијева да се ништа не предузима односно да је ЕУ довољно урадила лансирањем јединственог европског броја за хитне позиве 112 и тиме омогућила да се и eCall, као додатни сервис, нађе на тржишту.
2. Добровољни приступ - Друга опција политике састоји се у пружању подршке развоју заједничких европских стандарда, спровођењу eCall кампање за подизање свијести и добровољној имплементацији eCall на бази eCall Меморандума о разумијевању (eCall MOU) и заједничке политике дефинисане у оквиру Директиве 2010/40/EU о ИТС. Према извјештају из 2011. ова опција, гледано од 2003. године није дала значајан напредак у имплементацији eCall система.
3. Регулаторне мјере – Трећа опција подразумијева регулаторне обавезе везане за инсталирање стандардне eCall опреме и то фабрички у свим возилима у Европи, почевши са одређеним категоријама, затим дефинисање правила за руковање eCall системом у телекомуникационим мрежама и успостављање PSAP⁵-а. Конкретно, регулаторни инструменти би били:
 - Додатак-измјене регулаторног оквира о моторним возилима (Директива 2007/46/EC);
 - Препорука мобилним операторима за подршку eCall рјешењима у оквиру Директиве о универзалном сервису (Директива 2002/22/EC);

⁴ Harmonised eCall European Pilot

⁵ Public-safety answering point

- Приједлог посебне Директиве о имплементацији eCall у складу са Директивом 2010/40/EU о интелигентним транспортним системима.

На основу анализе утицаја различитих опција и студије Европске Комисије, закључак је да трећа опција - регулаторне мјере даје најефикасније резултате и може се сматрати пожељном опцијом за имплементацију eCall система у ЕУ. Овакав приступ би учинио eCall систем доступним свим грађанима у Европи и омогућио би пун потенцијал eCall система у спашавању живота и ублажавању повреда. Овако имплементиран eCall систем подразумева фабрички уграђен систем у сва нова возила у Европи уз обезбјеђење потребне опреме за телекомуникационе мреже и позивне центре на основу постојећих прописа и заједничких европских стандарда и спецификација. Опредјељење за ову опцију имплицира обавезно увођење хармонизованог интероперабилног eCall сервиса широм ЕУ, заснованог на броју 112 и паневропским стандардима развијеним од стране европских организација за стандардизацију, у свим возилима у Европи, укључујући и унапређења у домену рада мобилних оператера и позивних центара.

5. ЗАКЉУЧАК

Тежња за смањењем броја страдалих на путевима широм Европе, подигла је систем спашавања повријеђених у саобраћајним незгодама у погледу ефикасности и квалитета на врло висок ниво. Међутим, ако се говори о заиста ефикасном систему у смислу правовременог одзива свих релевантних хитних служби приликом настанка саобраћајне незгоде, увијек постоји простор за побољшање и унапређење овог система.

Правовремени одзив на пријаву саобраћајне незгоде, као и квалитетно управљање инцидентном ситуацијом у многоме доприноси ублажавању посљедица незгоде. Када се догоди саобраћајна незгода, важна је свака секунда како би се људски живот спасио и како би се посљедице повреда минимизирале. У том случају је правовремени одзив хитних служби, уз ефикасну координацију свих потребних активности, од пресудног значаја. У складу са тим се од хитних служби очекује брзо одлучивање, ефикасно спровођење одлука са беспријекорном координацијом, ефикасном комуникацијом и дијелењем информација са свим осталим службама које могу пружити подршку у случају настанка саобраћајне незгоде.

Будући да је успостављање јединственог система хитних позива комплексан проблем, који је потребно ријешити на државном и ентитетском, односно кантоналном нивоу, локалне заједнице не могу узети активније учешће у његовом рјешавању, али ће свакако осјетити значај успостављања система и допринијети његовом функционисању. У одговору на хитну ситуацију у случају настанка саобраћајне незгоде, користиће се прво ресурси локалне заједнице (полиција, хитна помоћ, ватрогасне јединице, цивилна заштита) на чијој се територији догодила незгода која захтијева хитно реаговање, чиме ће се смањити вријеме одзива на подручју те локалне заједнице, а самим тим и број страдалих у саобраћајној незгоди. Уколико та ситуација превазилази расположиве ресурсе локалне заједнице из било ког разлога (бројно или специјалистички), постоји могућност ангажовања додатних капацитета из друге локалне заједнице или са виших нивоа организације система.

С обзиром да је Босна и Херцеговина, као потписница Московске декларације о безбједности саобраћаја, приступила провођењу Глобалног плана Деценије акције безбједности саобраћаја на путевима за период 2011-2020, гдје се као један од приоритета поставља одзив и збрињавање након настанка саобраћајне незгоде уз имплементацију система хитних позива - 112, било би неопходно да се у што скорије вријеме приступи рјешавању овог проблема, како у легислативном, тако и у функционалном смислу. Дакле, будућност у погледу правовременог одзива хитних служби постаје предвидива, али само кроз заједничко планирање, финансирање, изградњу и управљање комуникационих интероперабилних система хитних служби који могу постати оствариви у интересу и на задовољство свих.

6. ЛИТЕРАТУРА

- [1]. A Decade of Action for Road Safety 2011-2020 (2010). International Federation of Pedestrians;

- [2]. Бањанин, М, Ружин, М. (2007). Интероперабилност комуникационих система хитних служби у локалној заједници, Зборник радова, 15. телекомуникациони форум, Београд;
- [3]. Бојковић, Н, Петровић, М, Радисављевић, М. (2013). Инструменти политике као подршка имплементацији eCall Система у Европској унији, Постел 2013, Београд;
- [4]. E-112, Emergency Call System in Republic of Macedonia (2012). Government of the Republic of Macedonia, Crisis Management Center;
- [5]. Global Plan for the Decade of Action for Road Safety 2011-2020., WHO;
- [6]. Мемишевић, Е, Хасановић, Е, Кадић, А. (2013). Значај планирања у сегменту хитних служби приликом спашавања унесрећених у саобраћајним незгодама, Зборник радова, Удружење инжењера саобраћаја и комуникација БиХ, Тузла;
- [7]. Оквирни закон о заштити и спашавању људи и материјалних добара од природних или других несрећа у БиХ (2008). Службени гласник БиХ број 50/08;
- [8]. Правилник о организацији, условима и начину функционисања Оперативно-комуникацијског центра БиХ-112 (2009), Савјет министара Босне и Херцеговине ВМ број 143/09;
- [9]. Правило 38/2008 План бројева за телефонске услуге у Босни и Херцеговини (2008). Регулаторна агенција за комуникације Босне и Херцеговине;
- [10]. Сараволац, С, Ничић Б, Пауновић, М. (2014). Време одзива хитне медицинске помоћи код збрињавања повређених у саобраћајним незгодама, XII International Symposium "Road accidents prevention 2014", Борско језеро;
- [11]. Стратегија безбједности саобраћаја Републике Српске за период 2013-2022 (2012). Бања Лука;
- [12]. The European emergency number 112 (2013). Directorate "National System 112".